

SEMINARSKA NALOGA

V OKVIRU PROROGRAMA TURISTIČNI VODNIK TURISTIČNEGA OBMOČJA
BELA KRAJINA

VABILO V NARAVO IN MEDENO DOŽIVETJE V BELI KRAJINI

Udeleženec/ka izobraževanja:

Jana Jerman

Kraj in datum: 22.6.2020

Vsebina:	
I. DEL	3
PLANINA	3
Gozdna učna pot Planina - Mirna gora	4
Pastirska pot	6
LITERATURA IN VIRI:	9
PLANINA	10
The Planina - Mirna gora forest educational trail	11
Shepherd's Trail	13
LITERATURE AND SOURCES:	Napaka! Zaznamek ni definiran.
II. DEL	16
MEDENO DOŽIVETJE V BELI KRAJINI	16
LITERATURA IN VIRI:	19

I. DEL

POVABILO

V višini na Planini,
gozdarski dom stoji.
Odet v zavetje jelk in smrek
varuje še planinski cvet,
vrt - cvetnik čudežnih zeli,
ki vabi te in govari:
»Postoj, popotnik, in počij,
narava naj ti da moči,
varuj lepote, naše so,
povzponi na Mirno se goro.«
(Franc Janež)

Besede pesmi Franca Janeža nas vabijo v naravo. V gozd. Na Planino. Na Mirno goro.

PLANINA

Na obronkih Kočevskega Roga so približno 600 let živeli kočevski Nemci. Naseljevanje teh krajev se je začelo v 14. stoletju. Kolonizacija je pomenila krčenje gozda, širjenje obdelovalnih površin in postavljanje novih naselij. Danes nam o naseljenosti pričajo ruševine kočevarskih vasi, ki so bile do leta 1941 dom številnim prebivalcem.

Planina je ena izmed vasi ob vznožju Mirne gore v občini Semič. Če pogledamo v zgodovino je ime dobila po visoki, planinski legi z nadmorsko višino 773 m. Leta 1880 je imela vas že 31 hiš, ki so bile razporejene okrog odprtega jedra. Jedro vasi je bilo poudarjeno s kapelico, kostanjem in trikotnim križiščem poti. Planina je imela lasten studenec z zajetjem, ki je bilo zgrajeno leta 1848, in vodovod.

Zajetja so naravni vodni viri. Običajno so zajetja izvirov obzidana s kamenjem s čimer so preprečili, da ne prehitro voda odteče v podzemlje. Z obzidavo pa je bilo prepečeno tudi onesnaženje vode z listjem. Zajetja so najpogosteje zgrajena iz štirih večjih kamnitih klad, ob strani sta na vsaki strani še dve polici, ki sta bili namenjeni odlaganju posode za prenašanje vode. Večinoma je bil strop oblikovan kot polkrožni svod (velb), ki je bil zgrajen iz ploščatega kamenja ter pokrit s kamenjem in zemljo.

Število prebivalcev Planine je skozi leta nihalo. Izseljevanje se je pričelo po letu 1890. Z leti pa je naraščalo število Slovencev v vasi, leta 1931 jih je bilo že 32, do takrat pa največ trije. Še vedno pa je prevladovalo število nemških prebivalcev.

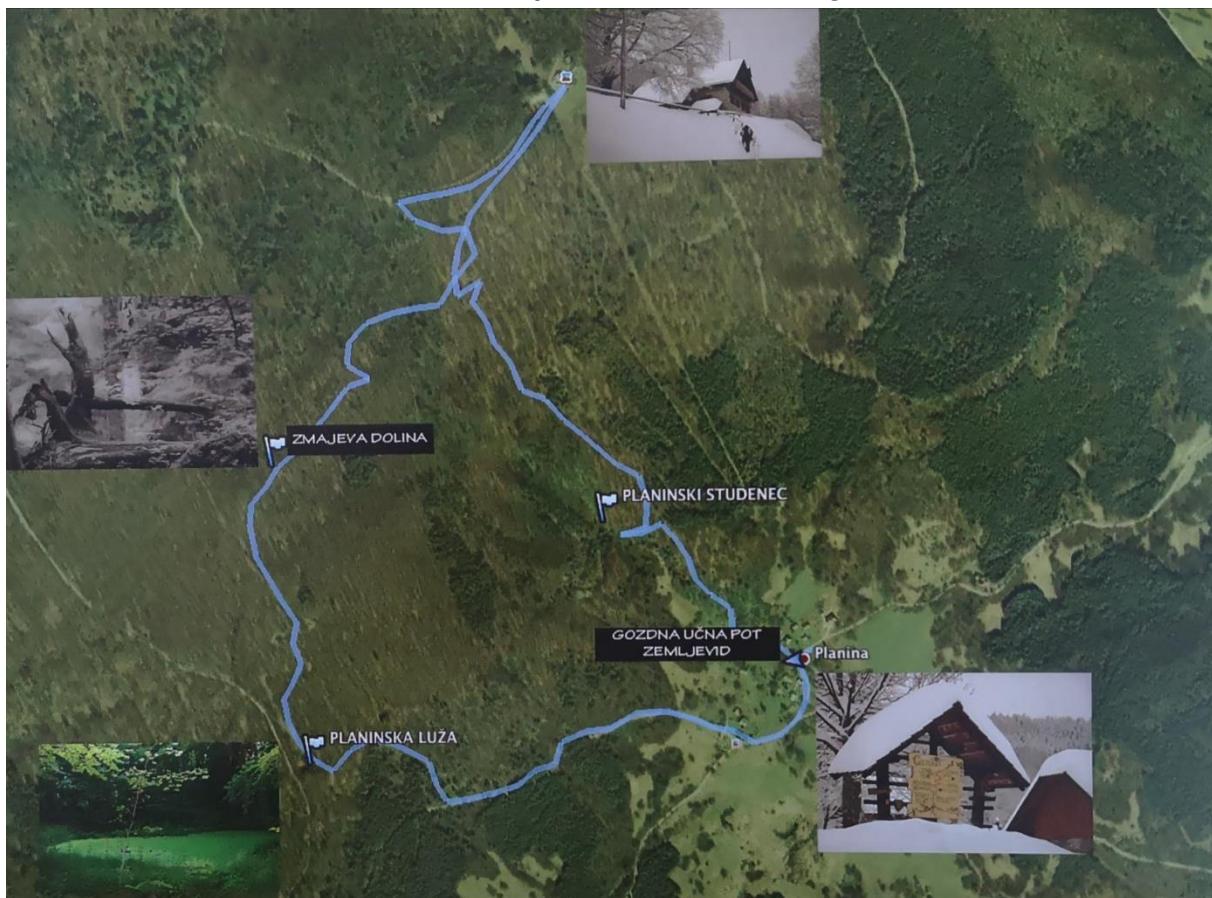
Od leta 1836 naprej je v vasi delovala šola. Najprej v zasebni hiši, nato pa je bilo zgrajeno šolsko poslopje. Šolska občina je obsegala 9 okoliških vasi: Planina, Škrilj, Topličice, Sredgora, Kleč, Konjski hrib, Lahinja, Mirna gora in Ponikve. V takšnem obsegu je bila šola aktivna do šolskega leta 1941/1942. Po drugi svetovni vojni se je življenje v vasi nadaljevalo. V vasi so živelji delavci Kmetijskega in gozdarskega podjetja Novo mesto z družinami. Po

ukinitvi podjetja se je število prebivalcev močno zmanjšalo kar je nazadnje pomenilo tudi zaprtje šole zaradi premajhnega števila otrok.

Na tem mestu pa velja omeniti, da se na Planini oz. v njeni neposredni okolici nahajajo enote nepremične kulturne dediščine: Cerkev sv. Elije s pokopališčem, Kapela Kraljice svetega rožnega venca ter Spomenik rekonvalescentni bolnišnici.

Leta 1954 je na Planini začel opravljati delo revirnega gozdarja Franc Janež. Franca Janeža danes poznamo kot gozdarja, ki je velik ljubitelj in varuh narave. O njegovi ljubezni do narave pričajo tudi pohodne poti v okolici Mirne gore. Bil je med avtorji Gozdne učne poti Planina - Mirna gora, je avtor pešpoti Po sledeh gozdne železnice Črnomelj - Leseni kamen in pohodne poti Pastirska pot in še nekaterih drugih.

Gozdna učna pot Planina - Mirna gora

Slika 1: Zemljevid Gozdne učne poti (Mohar Rozalija, 2011, stran 107)

Gozdna učna pot Planina - Mirna gora je bila zgrajena z namenom seznanjati in izobraževati javnost, še posebej pa mladino, o pomembnosti varovanja narave. Leta 1991 je bila to prva gozdna pot v Beli krajini. Rečemo lahko, da učne poti predstavljajo učilnico v naravi.

Gozdna učna pot je opremljena s tablami na katerih so informacije, ki obiskovalcu povejo kje se nahaja ali pa pod katerim drevesom stoji ali katero rožico opazuje. Celotna pot je razdeljena na sedem t.i. stojišč. Prvo stojišče se nahaja v središču vasi Planina. Gozdarski dom predstavlja drugo stojišče. Nahaja se na robu vasi. V njem si lahko obiskovalec ogleda gozdno učilnico s herbarijem in predmeti, ki so povezani s krajem. V neposredni bližini

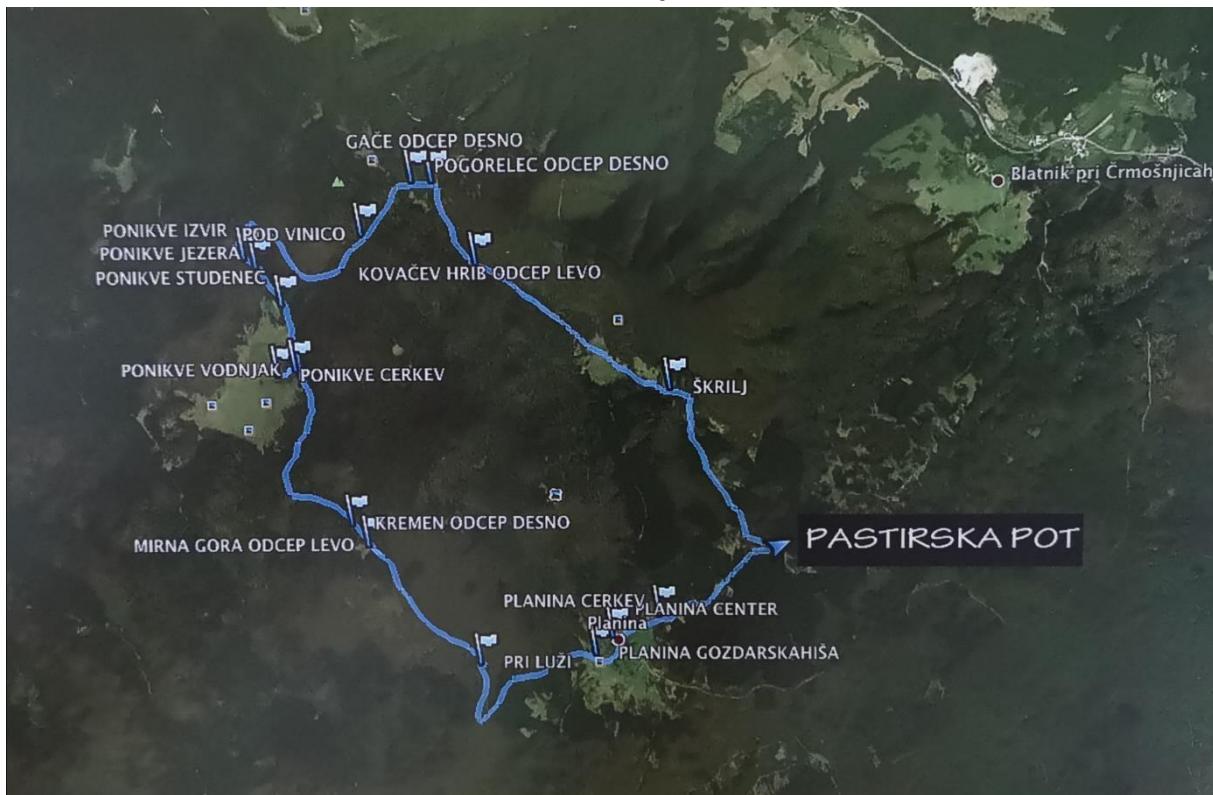
gozdarskega doma je med drugim razstavljenogozdarsko orodje, voz z oblovino (hlodi). Prikazan je tudi prerez oglarske kope saj je bilo v preteklosti oglarjenje pogosta oblika izkoriščanja gozdov. V okolici Mirne gore se je oglje kuhalo nekje do leta 1960. Učna pot pripelje obiskovalca do tretjega stojisča - umetno zasnovan gozd. Umetno zasnovan gozd s čimer gozdarji pospešujejo obnovo gozda, ki ga je človek v preteklosti krčil, da je pridobil pašnike ali njivske površine. Na zahodni strani tega gozda se nahaja studenec. Ob poti pa lahko vidimo tudi pedološko jamo, ki je nastala zaradi kopanja gradbenega materiala. S četrtem stojisčem je označena zaraščajoča košenica. Ko se je prebivalstvo odseljevalo je nastalo pomanjkanje delovne sile za košnjo. Vidimo lahko kako ta prostor po naravni poti postaja gozd. Najprej začnejo rasti grmovnice in nato drevesa. Na petem stojisču je postavljeno krmišče, visoka preža, solnica in valilnica. Gozdarji pri svojem delu posvečajo pozornost tudi živalskemu svetu. Skrbijo, da se ohranjajo košenice, pašniki, sadna drevesa ki nudijo hrano in zavetje gozdnim živalim. Šesto stojisče predstavlja naravni gozd z vodnim virom kjer ni sečenj, zato se padavinske vode dalj časa zadržijo. Poleg informativnih tabel se ob poti nahajajo tudi table, ki nagovarjajo obiskovalce. Nagovarjajo jih z opozorili in prošnjami.

Skozi naravni bukov gozd nas pot pripelje do sedmega stojisča. Do planinskega doma na Mirni gori. Mirna gora je eden izmed najvišjih vrhov Bele krajine (1047 m) na katerega se lahko povzpnemo po treh različnih poteh, ki se pod vrhom združijo v eno, ki nas pripelje do planinskega doma.

Na tem mestu je okoli leta 1560 nastalo manjše naselje s štirimi kmetijami. Danes sledov nekdanjega naselja ni več. Planinski dom je bil pod vrhom Mirne gore zgrajen že leta 1929 a je bil žal julija 1942 požgan. Na tem mestu stoji nov planinski dom, ki ga je zgradilo Planinsko društvo Črnomelj v letih 1953/1954. Ob planinskem domu nekdaj stala Cerkev sv. Franšička Ksaverja, ki naj bi bila zgrajena okoli leta 1735, od katere je danes viden samo spodnji del stare apside in cerkveni zvonik do roba slemena. Nekdanji zvonik je spremenjen v razgledni stolp iz katerega se nam odpira pogled na Planino, Belo krajino, del Dolenjske, Kočevsko in tudi na Hrvaško.

Drugi del gozdne učne poti so gozdarji uredili po stari gozdni cesti. Večji del poti poteka po gozdu in zaraščajočih košenicah. Pot vodi skozi Zmajev dolino, kamor se je po legendi zatekel zmaj iz votline na Mirni gori, in naprej do Planinske luže. Luža je v preteklost prebivalcem služila za napajanje živine. Če jo dobro pogledamo vidimo, da je njen obrežje v obliki srca. Simbol srca najdemo tudi na pročeljih studencev. Blizu Planinske luže se nahaja kamniti most, ki je bil postavljen nad strugo nekdanjega hudournika. Gozdna učna pot se konča tam kjer se je začela. Na Planini.

Pastirska pot

Slika 2: Zemljevid Pastirske poti (Mohar Rozalija, 2011, stran 145)

Planina pa je izhodišče tudi za krožno pohodno pot, ki je poimenovana Pastirska pot. Pot je označena z markacijami, nima značaja učne poti, čeprav pohodnika vodi skozi naravne in kulturne znamenitosti.

Pešpot je speljana po nekdanjih pastirskih stezah in po gozdnih cestah. Pohodnika pot najprej popelje po gozdnih cesti mimo že omenjene cerkvice sv. Elije do nekdanje kočevarske vasi Škrilj, ki je bila tako kot večina, ob koncu druge sv. vojne uničena. Danes o naseljenosti območja pričajo ruševine. Na tem mestu najdemo tudi ohranjene vodnjake in obzidano zajetje, ki so prebivalcem omogočali preživetje. Iz Škrilja pot vodi proti Ponikvam. Ob markirani poti se nahajajo vrhovi, ki presegajo 1000 metrov nadmorske višine: Škrilje, Vinica, Kovačev hrib in Mirna gora. Pod vrhom Vinica je nekoč stala vas Pogorelec o čemer priča spominsko obeležje, ki je bilo postavljeno leta 1930. Čeprav je bila vas Pogorelec opuščena že konec 18. stoletja, lahko vidimo ohranjen izvir vode in kal.

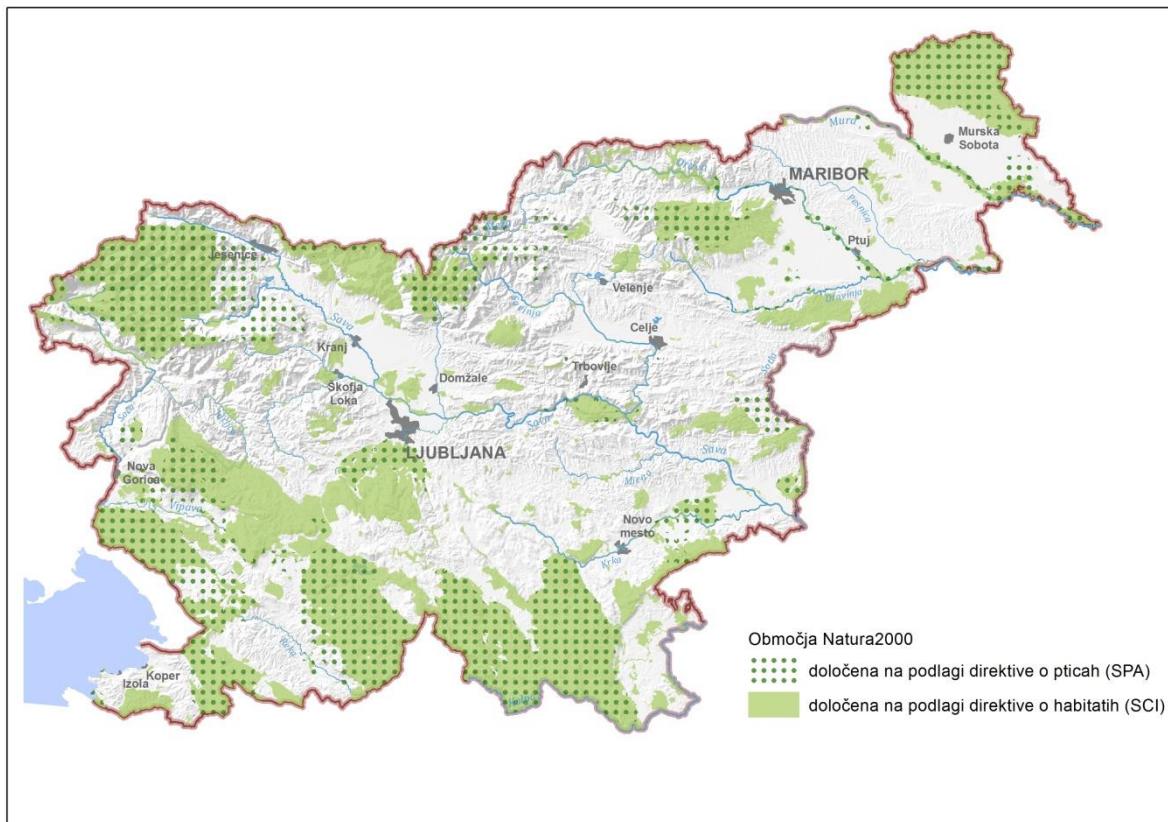
Pot se ob izviru in mimo jezer nadaljuje proti Ponikvam. Ponikve so nekdanja kočevarska vas, ki je ob izselitvi kočevarjev leta 1941 premogla 8 hiš, kapelo sv. Trojice in žago. Žaga je bila po izjavi sina lastnika zgrajena v letih 1935 - 1936 in je bila med 2 sv. vojno, tako kot cela vas Ponikve požgana. Ruševine žage so vidne v bližini dveh studencev in izvira poleg katerih vodi pastirska pot, ki na pripelje do ostalin nekdanje vasi. Vas je bila postavljena ob robu kraškega polja za katerega je značilno, da voda ponika oziroma ob močnem deževju bruha vodo. Poleg ruševin je ob poti mogoče videti nekdanji vaški vodnjak in obzidan studenc, ki kažejo na to da v preteklosti prebivalci vasi niso imeli velikih težav z vodo. Studenc, ki je bil bolj vodnat so leta 1856 obzidali in zajetje oblikovali kot cisterno.

Ob robu vasi danes ležijo ostanki razvalin podružnične cerkve sv. Trojice, kjer je bilo svetišče postavljeno verjetno že v prvi četrtini 18. stol.

Na poti nazaj proti Planini si lahko ogledamo prostor kjer so bile med 2. sv. vojno postavljene lesene barake bolnišnice Kremen kjer je od kapitulacije Italije in do izpraznitve bolnišnice opravljal zdravstveno službo italijanski zdravnik dr. Amilcare Scalinci. Od Ponikev proti Planini pot večinoma poteka po gozdni cesti ob kateri se lahko ustavimo pri Planinski luži, ki je na kratko opisana pri učni poti Planina-mirna gora. Na Planini se Pastirska pot po prehogenih 10 km zaključi.

Območje, ki je predstavljeno, je zaradi svoje biotske raznovrstnosti vključeno v zavarovano območje Natura 2000. Zakaj?

Narava je neprecenljiva in vsi moramo prispevati za njen varovanje. Prizadevanje za varovanje naravnih bogastev sega v leto 1920, ko je nastal prvi naravovarstveni program s podpisano Spomenico, ki jo je pripravil Odsek za varstvo prirode in prirodnih spomenikov pri Muzejskem društvu za Slovenijo. Od takrat dalje se ideja o nujnem varstvu narave nenehno razvija kar pomeni razvoj družbe, ki s svojimi dejanji prispeva k dobrobiti prihajajočih generacij. Tako smo kot družba prepoznali prednosti, ki nam jih narava daje in iz tega izhajajo prizadevanja za varovanje narave in vseh oblik življenja. Takšno ravnanje z naravo nam predpisuje tudi zakonodaja EU z opredelitvijo območij Natura 2000. Z omrežjem varovanih območij države članice EU sodelujejo pri varovanju ogroženih vrst ne glede na državne meje. Omrežje Natura 2000 tvorita dve direktivi: evropska Direktiva o habitatih (sprejeta leta 1979), katere cilj je zaščititi prostoživeče ptice in njihova najpomembnejša življenska okolja in evropska Direktiva o habitatih (sprejeta leta 1992), ki določa merila za varstvo redkih, ogroženih in endemičnih vrst prostoživečih živali in rastlin ter habitatnih tipov. V Sloveniji območja Natura 2000 pokrivajo kar 37 odstotkov površine Slovenije. Delež te površine prispeva tudi Bela krajina. Ponašamo se lahko z območji, ki jih predstavljajo deli belokranjskega kraškega ravnika, porečje Lahnje s Krupo in Dobličico, mejna reka Kolpa ter obrobje Gorjancev in Kočevskega roga s Poljansko goro. Ohranjen kompleks dinarskih gozdov s pragozdnimi ostanki in gozdnimi rezervati med Dinarskim gorstvom in Alpami se delno nahaja na območju občin Semič in Črnomelj in predstavlja eno od kompleksnejših območij Natura 2000, ki je varovano tako po habitatni kot po ptičji direktivi.

Slika 3: Posebna varstvena območja - Natura 2000. Pridobljeno 22.6.2020 iz <http://kazalci.arso.gov.si/sl/content/natura-2000-1>

Rečemo lahko da nam območja Natura 2000, poleg ohranjanja biotske raznovrstnosti, dajejo veliko možnosti za razvoj turizma v neokrnjeni naravi. S tem pa dosežemo tudi dvig zavesti o pomembnosti ohranjanja narave. Ključno je, da ljudje ki živimo, delamo ali samo obiskujemo območja Natura 2000 sodelujemo in se zavedamo, da imamo pomembno vlogo pri uspešnosti Nature 2000 ter pri preprečevanju izgube biotske raznovrstnosti. K ozaveščanju obiskovalcev na območju Mirne gore in širše pa veliko prispevajo tudi zgoraj opisane pohodne poti, zato jih je potrebno še naprej ohranjati in vzdrževati.

Narava okoli nas je edinstvena, dobili smo jo v dar in takšno moramo zapustiti tudi našim potomcem.

LITERATURA IN VIRI:

Knjige:

Mohar Rosa. Gozdarjeva povest. Semič: Bucik, 2011.

Prelesnik Anton. Vodni viri na kočevskem. Ljubljana: ZRC, 2007.

Mohar Rozi. Tu so živeli... . Semič: Bucik, 2008.

Fernec Mitja, Zupan Gojko. Po sledeh Kočevarjev v Črmošnjiško - Poljanski dolini.

Ambrožič Špela, ... et al. Narava Bele krajine. Metlika: Belokranjski muzej.

Štublar Branko, Držaj Andrej, Franc Janež, Rajko Vrlinič. Vodič po gozdni učni poti. Novo mesto: Gozdno gospodarstvo Novo mesto, 1992.

Spletni viri:

Kukman Vinko. 10.6.2020. <https://www.radio-odeon.com/novice/ponikve-dalec-in-blizu-od-ponorelega-sveta/>

RIC Bela krajina. Splet. 10. 6. 2020.
<https://www.belakrajina.si/sl/aktivnosti/pohodnistvo/pohodniske-poti-po-mirni-gori/>

INVITATION

In height on Planina
the forest lodge stands.
Dressed in the shelter of fir and spruce
protects the mountain flower,
garden - a flower garden of miraculus herbs,
who invites you and speaks:
»Stand, traveler, and rest,
let nature give you strength,
protect the beauties, they are ours,
climb to Mirna gora.«
(Franc Janež)

The words of Franc Janež's song invite us into nature. In the woods. To Planina. To Mirna gora.

PLANINA

The Gotschee Germans lived on the slopes of Kočevski Rog for about 600 years. The settlement of these places began in the 14th century. Colonization meant deforestation, expansion of arable land, and the establishment of new settlements. Today, the ruins of villages of the Gotschee Germans, which were home to many inhabitants until 1941, testify to the settlement.

Planina is one of the villages at the foot of Mirna gora in the municipality of Semič. If we look at history, it was named after a high, mountainous location with an altitude of 773 m. In 1880, the village already had 31 houses arranged around an open core. The core of the village was highlighted by a chapel, chestnut trees and a triangular crossroads. The mountain had its own well with a catchment, built in 1848, and a water supply system.

The catchments are natural water resources. Usually, the catchments of the springs are walled with stones, thus preventing the water from flowing into the underground too quickly. The pollution of the water with leaves was also prevented by the walls. The catchments are most often built of four larger stone blocks, with two shelves on each side, which were intended for storing a container for carrying water. For the most part, the ceiling was shaped like a semicircular vault (velb), which was built of flat stone and covered with stones and earth.

The number of inhabitants of Planina has fluctuated over the years. Emigration began after 1890. Over the years, the number of Slovenes in the village increased, in 1931 there were already 32, and by then a maximum of three. However, the German population still predominated.

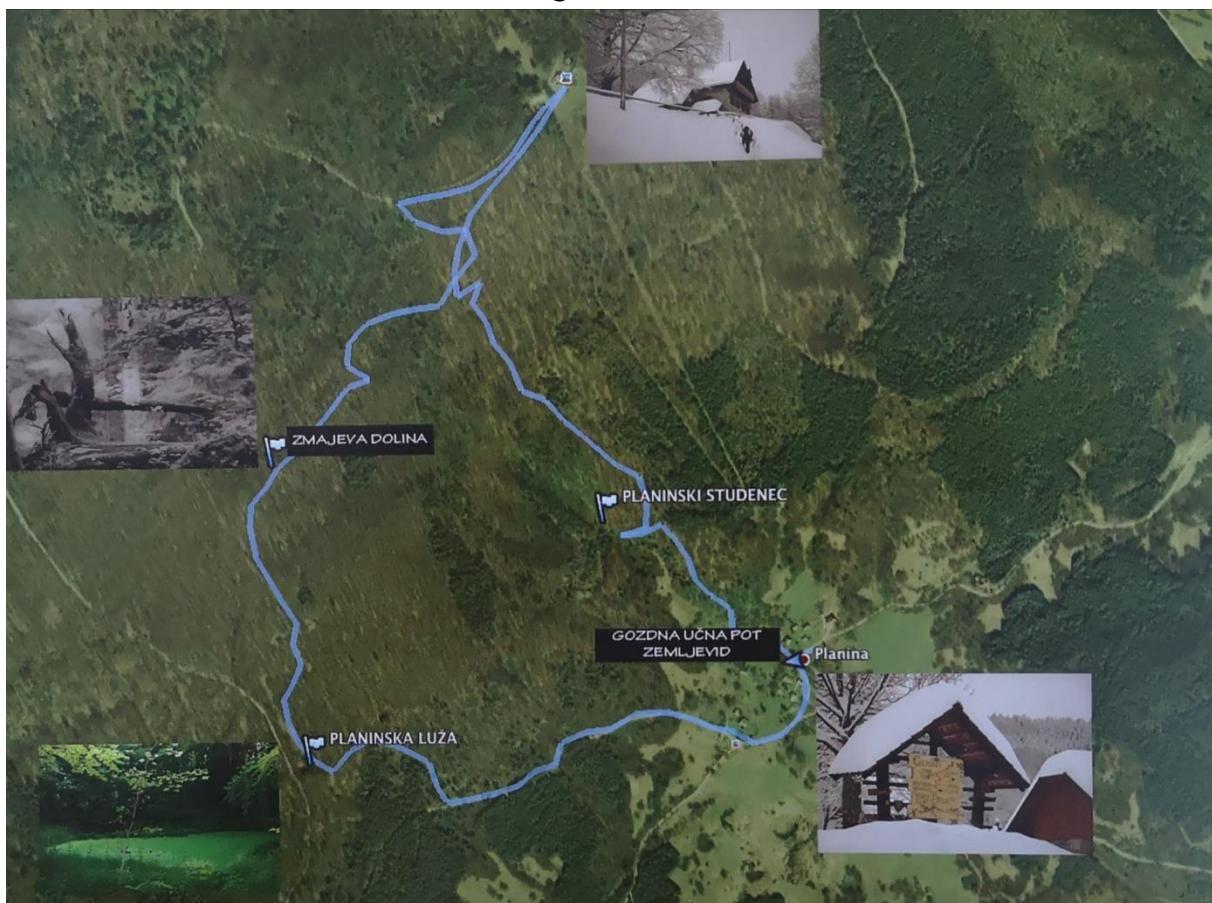
From 1836 onwards, a school operated in the village. First in a private house, then a school building was built. The school municipality included 9 surrounding villages: Planina, Škrilj, Topličice, Sredgora, Kleč, Konjski hrib, Lahinja, Mirna gora and Ponikve. To such an extent, the school was active until the school year 1941/1942. After World War II, life in the village

continued. Workers of the Novo mesto Agricultural and Forestry Company lived in the village with their families. After the closure of the company, the population decreased sharply, which ultimately meant the closure of the school due to the insufficient number of children.

At this point it is worth mentioning that on Planina or. in its immediate vicinity there are units of cultural heritage: the Church of St. Elijah with a cemetery, the Chapel of the Queen of the Holy Rosary and the Monument to the convalescent Hospital.

In 1954, Franc Janež began working as a district forester on Planina. Today, we know Franc Janež as a forester who is a great lover and guardian of nature. Hiking trails in the vicinity of Mirna gora also testify to his love for nature. He was one of the authors of the Forest Learning Trail Planina - Mirna gora, he is the author of the footpath In the Footsteps of the Forest Railway Črnomelj - Leseni kamen and the hiking trail Pastirska pot and some others.

The Planina - Mirna gora forest educational trail

Picture 1: Zemljevid Gozdne učne poti (Mohar Rozalija, 2011, stran 107)

The Planina - Mirna gora forest educational trail was built with the aim of informing and educating the public, especially young people, about the importance of nature protection. in 1991 it was the first forest path in Bela krajina. We can say that learning paths represent a classroom in nature.

The forest educational trail is equipped with boards with information that tells the visitor where he is or under which tree he is standing or which flower he is observing. The whole route is divided into seven stands. The first stand is located in the center of the village

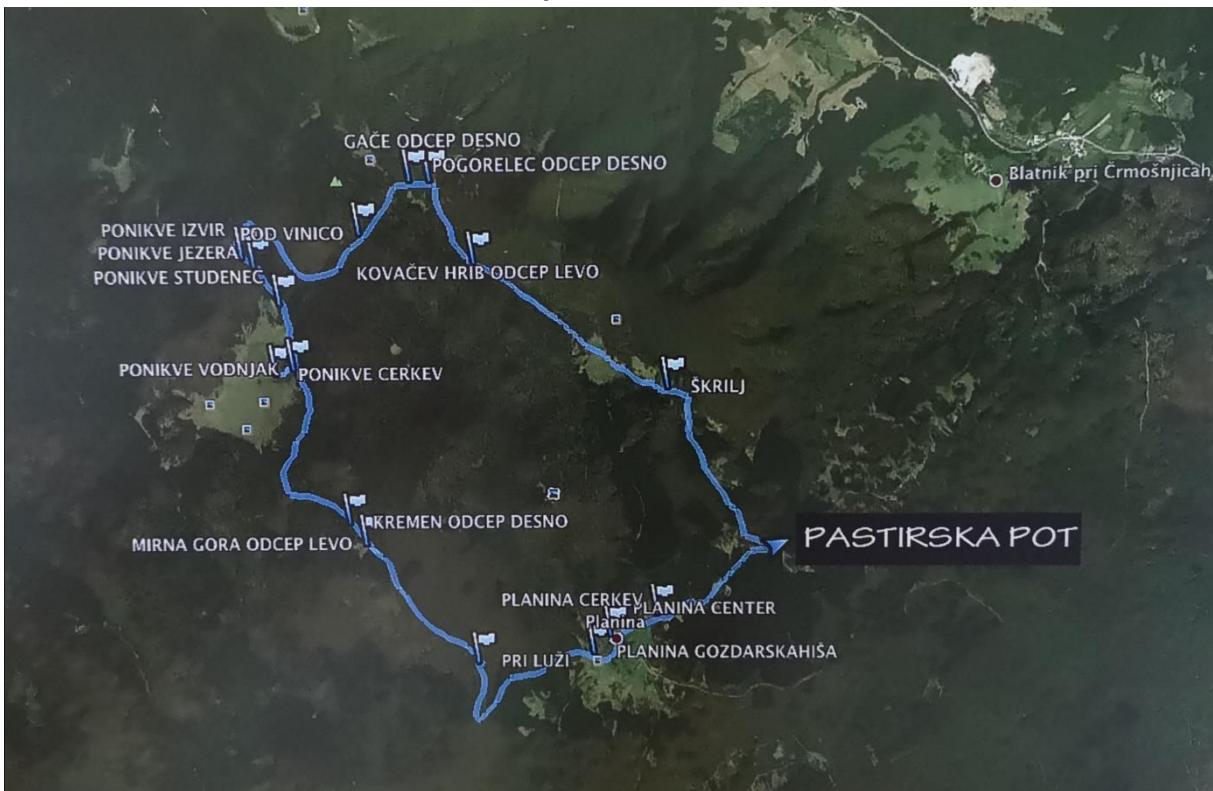
Planina. The forest lodge is another stand. It is located on the edge of the village. In it, the visitor can see a forest classroom with a herbarium and objects related to the place. In the immediate vicinity of the forest lodge, there is, among other things, a forestry tool on display, a cart with roundwood (logs). A cross-section of the charcoal pit is also shown, as in the past charcoal burning was a common form of forest exploitation. In the vicinity of Mirna gora, charcoal was cooked until about 1960. The learning path leads the visitor to the third stop - an artificially designed forest. An artificially designed forest whereby foresters accelerate the restoration of a forest that man has in the past cut down to gain pastures or arable land. There is a well on the west side of this forest. Along the way, we can also see a pedological cave, which was created due to the digging of building materials. The overgrown grassland is marked with the fourth stand. As the population emigrated, there was a shortage of labor for mowing. We can see how this space naturally becomes a forest. Shrubs begin to grow first and then trees. On the fifth stand there is a feeding ground, a high shed, a saltworks and a hatchery. Foresters also pay attention to the animal world in their work. They take care to preserve the meadows, pastures, fruit trees that provide food and shelter for forest animals. The sixth stand is a natural forest with a water source where there are no cuts, so rainwater is retained for a long time. In addition to information boards, there are also signs along the way that address visitors. They address them with warnings and requests.

Through a natural beech forest, the path leads us to the seventh stand. To the mountain lodge on Mirna gora. Mirna gora is one of the highest peak of Bela krajina (1047 m), which can be climbed along three different paths, which merge below the peak into one, which leads us to the mountain lodge.

A small settlement with four farms was built on this site around 1560. Today, there are no traces of the former settlement. The mountain lodge was built under the top of Mirna gora as early as 1929, but was unfortunately burned down in July 1942. A new mountain lodge, built by the Črnomelj Mountaineering Association in 1953/1954, stands on this site. Next to the mountain lodge once stood the Church of St. Francis Xavier, which is said to have been built around 1735, of which only the lower part of the old apse and the church bell tower to the edge of the ridge are visible today. The former bell tower has been transformed into a lookout tower from which we have a view of Planina, Bela krajina, part of Dolenjska, Kočevje and also Croatia.

The second part of the forest learning trail was arranged by foresters along the old forest road. Most of the route runs through the forest and overgrown meadows. The path leads through the Dragon's Valley, where, according to legend, the dragon took refuge from a cave on Mirna gora, and on to Planinska luža. In the past, the puddle was used by the inhabitants to feed livestock. If we take a good look at it we see that its shoreline is heart-shaped. The symbol of the heart is also found on the facades of students. Near Planinska luža there is a stone bridge, which was placed over the riverbed of the former torrent. The forest learning trail ends where it began. In Planina.

Shepherd's Trail

Slika 2: Zemljevid Pastirske poti (Mohar Rozalija, 2011, stran 145)

Planina is also the starting point for the circular hiking trail, which is called the Shepherd's Trail. The trail is marked with markings, it does not have the character of a learning trail, although it leads the hiker through natural and cultural sights.

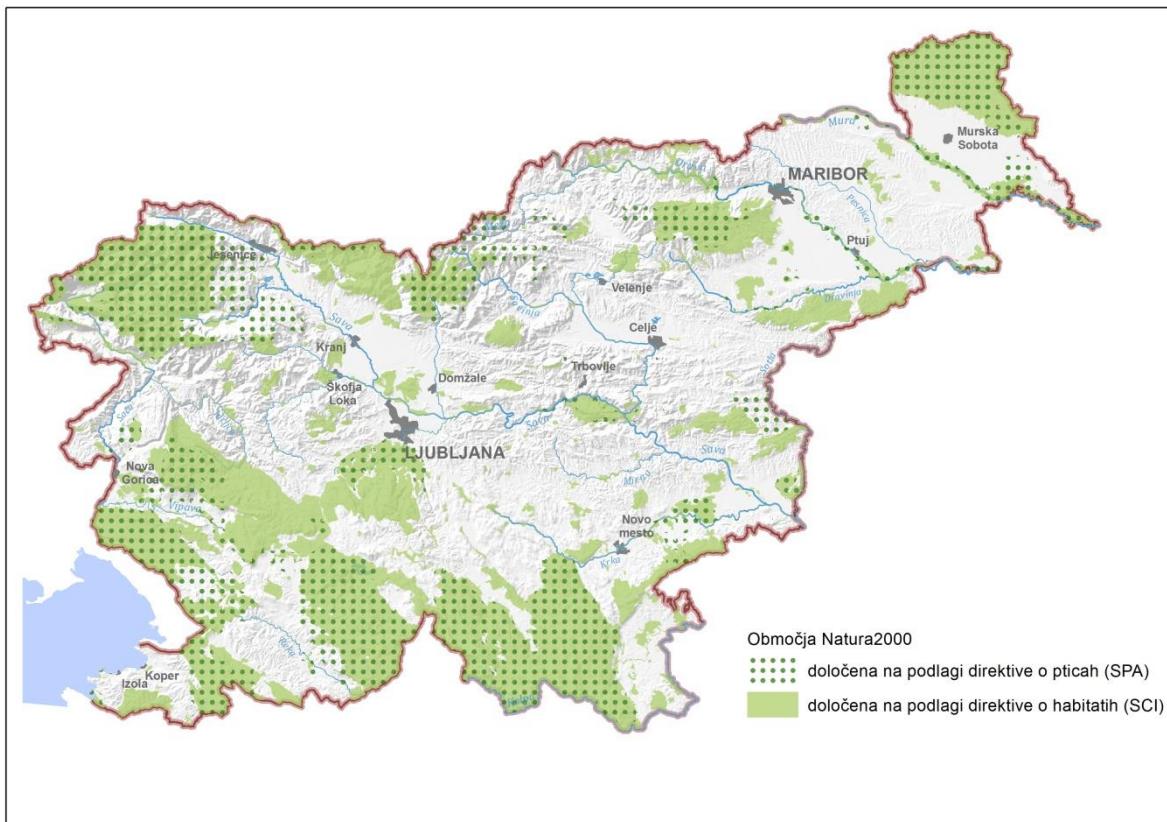
The footpath leads along former shepherd's paths and forest roads. The trail first takes the hiker along a forest road past the already mentioned church of Sv. Elijah to the former Gottscheer village of Škrilj, which was, like most, at the end of the second St. war destroyed. Today, the ruins of the area testify to the settlement. At this place we also find preserved wells and a walled catchment, which enabled the inhabitants to survive. From Škrilje the path leads to Ponikve. Along the marked path there are peaks that exceed 1000 meters above sea level: Škrilje, Vinica, Kovačev hrib and Mirna gora. Below the top of Vinica once stood the village of Pogorelec, as evidenced by a memorial erected in 1930. Although the village of Pogorelec was abandoned at the end of the 18th century, we can see a preserved spring of water and mud.

The path continues towards Ponikve at the spring and past the lakes. Ponikve is a former Gottscheer village, which conquered 8 houses when the Gottscheers emigrated in 1941, the chapel of St. Trinity and a sawmill. According to the owner's son, the sawmill was built in the years 1935-1936 and was built between 2 st. war, just like the whole village of Ponikve burned. The ruins of the sawmill are visible near two wells and springs next to which a Shepherd's Trail leads, which leads to the remains of the former village. The village was set up at the edge of a karst field, which is characterized by water sinking or vomiting water during heavy rains. In addition to the ruins, a former village fountain and a walled well can be seen along the way, indicating that in the past the villagers did not have major water

problems. The well, which was more watery, was walled up in 1856 and the catchment was designed as a cistern.

At the edge of the village today lie the remains of the ruins of the church of St. Trinity, where the sanctuary was erected probably as early as the first quarter of the 18th century. On the way back to Planina we can see the place where they were during the 2nd st. war-erected wooden barracks of the Kremen hospital, where from the capitulation of Italy until the evacuation of the hospital, the Italian doctor dr. Amilcare Scalinci worked. From Ponikve to Planina, the path mostly runs along a forest road along which we can stop at Planinska luža, which is briefly described at the Planina-mirna gora educational trail. On Planina, the Shepherd's Path is in length of 10 kilometers ends.

Due to its biodiversity, the area presented is included in the Natura 2000 protected area. Why? Nature is priceless and we must all contribute to its protection. Efforts to protect natural resources date back to 1920, when the first nature conservation program was created with the signed Monument, prepared by the Department for the Protection of Nature and Natural Monuments at the Museum Society for Slovenia. Since then, the idea of emergency nature protection has been constantly evolving, which means the development of a society that contributes to the well-being of future generations through its actions. Thus, as a society, we have recognized the advantages that nature gives us, and from this come the efforts to protect nature and all forms of life. Such management of nature is also prescribed by EU legislation with the definition of Natura 2000 sites. With the network of protected areas, EU Member States cooperate in the protection of endangered species regardless of national borders. The Natura 2000 network consists of two directives: the European Habitats Directive (adopted in 1979), which aims to protect wild birds and their most important habitats, and the European Habitats Directive (adopted in 1992), which sets out criteria for the protection of rare, endangered and endemic species. wildlife and habitat types. In Slovenia, Natura 2000 sites cover as much as 37 percent of Slovenia's surface. Bela krajina also contributes a share of this area. We can be proud of the areas represented by parts of the Bela Krajina karst plain, the Lahinja river basin with Krupa and Dobličica, the border river Kolpa and the outskirts of Gorjanci and Kočevski rog with Poljanska gora. The preserved complex of Dinaric forests with primeval forest remains and forest reserves between the Dinaric Alps and the Alps is partly located in the municipalities of Semič and Črnomelj and represents one of the more complex Natura 2000 areas, protected by both the Habitats and Birds Directive.

Picture 3: Special protection areas - Natura 2000. Acquired 22.6.2020 from <http://kazalci.arso.gov.si/sl/content/natura-2000-1>

We can say that Natura 2000 sites, in addition to preserving biodiversity, give us many opportunities for the development of tourism in unspoiled nature. In this way, we also raise awareness of the importance of nature conservation. It is crucial that people who live, work or just visit Natura 2000 sites work together and are aware that we have an important role to play in the success of Natura 2000 and in preventing the loss of biodiversity. The hiking trails described above also contribute a lot to raising the awareness of visitors in the area of Mirna gora and beyond, so they need to continue to be preserved and maintained.

The nature around us is unique, we received it as a gift and we must leave it to our descendants.

II. DEL

MEDENO DOŽIVETJE V BELI KRAJINI

Da. Medeno. Se sprašujete zakaj? V Beli krajini imamo bogato turistično ponudbo. Bogato naravo, kulturne znamenitosti, kulinariko, vinogradništvo in še bi lahko naštevali. Čeprav imamo zelo dobro razvito čebelarstvo, je ta panoga skoraj malo spregledana ali premalo poudarjena. Če pogledamo širše lahko rečemo, da Kranjska medenosna čebela, čebelarjenje na slovenskem, čebelji produkti ter tradicionalno oblikovani izdelki iz lesa, vezanih za potrebe čebelarjenja in čebeljih produktov, sodijo med naravno in kulturno dediščino Slovenije in ne nazadnje tudi Bele krajine. V Črnomlju imamo delujoče čebelarsko društvo, ki je v letu 2019 praznovalo 100. obletnico delovanja. Delovanje društva v lokalnem okolju in tudi širše je za razvoj čebelarstva zelo pomembno. Ozavestiti moramo kako pomembno vlogo imajo čebele v svetu. Čebele in ostali oprševalci opršujejo skoraj tri četrtine vseh rastlin, s katerimi proizvajamo hrano. Imajo pomembno vlogo pri ohranjanju ravnovesja in biotske raznovrstnosti v naravi. Čebele pa so tudi pokazatelj razmer v okolju. Njihova prisotnost, odsotnost oziroma številčnost nam sporoča, kdaj se z okoljem nekaj dogaja in da je treba ukrepati. Poleg pomena čebel v naravni prehranski verigi nam čebele zagotavljajo visoko kakovostne proizvode (med, matični mleček in cvetni prah) kot tudi druge izdelke, ki jih lahko uporabljamo v zdravstvu in drugih panogah (čebelji vosek, propolis, čebelji充斥). Njihova zelo pomembna vloga je oprševanje rastlin, poleg tega pa zelo vplivajo na količino in kakovost pridelka.

Čebelarstvo ni samo pridelava in prodaja medu, v njem se skriva mnogo več.

Ko se peljem po Beli krajini opazujem postavljenе čebelnjake, eni so večji, drugi manjši. Pisani ali malo maj pisani. Vsak pri sebi piše svojo zgodbo. Tudi pri nas doma imamo čebelnjak. Naša zgodba se je začela pred petimi leti in danes v njej nastopa približno 4.000.009 družinskih članov. Zakaj še 9? To smo tisti, ki že skrbimo in tisti, ki bodo morda v prihodnosti skrbeli za naše čebelice. Tako kot večina čebelarjev, se pri nas trenutno ukvarjamamo samo s pridelavo medu. Vedno bolj pa se zavedamo in ugotavljamo, da nam lahko dajo čebele veliko več. Zame je prav poseben občutek ko stopim v čebelnjak. Vosek, med, propolis in cvetni prah oddajajo vonjave, ki izredno pomirjevalno vplivajo na vsakogar, ki se jim prepusti. Pravijo, da je življenje čebelarja polno zadovoljstva, vedrine in žareče vitalnosti, jaz verjamem da je veliko resnice v tem. Čebelarjenje pri človeku vzbudi plemenite občutke zadovoljstva, prijateljstva, umirjenosti, potrpljenja, vzdržljivosti, pozornosti, ustvarjalnosti in ljubezni do narave. Kako pa te občutke približati, vzbuditi pri vseh, tudi pri tistih, ki se ne ukvarjajo s čebelarjenjem? Menim, da k temu lahko, poleg že omenjenega delovanja čebelarskega društva prispeva velik delež razvoj apiturizma.

Apiturizem je za čebelarje pomemben, ker transformira bogato slovensko apikulturo v edinstveno potovalno izkušnjo. S tem se prispeva k višji kakovosti življenja, ljudi izobražuje in v njih razvija visoko stopnjo spoštovanja in odgovornosti do naravnega, kulturnega in družbenega okolja. Bela krajina se je uvrstila na slovenski zemljevid kot zelena destinacija, morda je čas da nazivu zelena dodamo tudi medena. Na slovenskem prostoru se apiturizem počasi razvija in na čuten in privlačen način predstavlja Slovenijo kot državo gostoljubnih ljudi, predvsem pa kot domovino odličnih čebelarjev z bogato apikulturo in stoletnimi

čebelarskimi praksami, ki so jih razvili naši čebelarji. Kot sem prej povedala imamo tudi v Beli krajini Čebelarsko društvo Črnomelj z dolgoletno tradicijo.

Ko govorim o apiterizmu moram omeniti, da so člani ČD Črnomelj so v sodelovanju z Čebelarsko zvezo Bele krajine in javnim zavodom Krajinski park Kolpa leta 2008 uspešno zaključili projekt »Belokranjska čebelarska učna pot«. Učna pot se nahaja v vasi Žuniči, nasproti Šokčevega dvora, ki je zavarovan kot kulturni spomenik. Namen postavitve učne poti je, da mladim in starejšim pokažejo kaj pomeni čebela in čebelarstvo. Poudariti je treba pomen ohranjanja in razvoja čebelarstva. Približno 300 m dolga učna pot poteka med številnimi učnimi tablami po značilnem belokranskem svetu med medovitim drevjem in grmičevjem. Čelotna površina obsega dober hektar v katerem obiskovalec spoznava skrivnostni svet čebel.

Po ogledu učne poti pa bi bilo dobro, da ima obiskovalec tudi v praksi pogledati kako izgleda čebelnjak in kaj pomeni apiterapija.

Api = čebela

terapija = zdravljenje

Apiterapija je veda o tem, kako si s pomočjo čebeljih pridelkov krepimo in ohranjamo zdravje. Začetki apiterapije segajo stoletja nazaj, do egipčanske, grške, babilonske, kitajske in indijske civilizacije. Trditve o zdravilnih učinkih apiterapije so večidel znanstveno nedokazane in temeljijo predvsem na dejanskih izkušnjah posameznikov in tradicionalni uporabi (*v tem delu je apiterapija del zdravilstva*).

Apiterapija v Sloveniji ni sestavni del uradne medicine, vendar tudi ta čebelje pridelke pogosto priporoča kot dopolnilo pri preprečevanju ali zdravljenju nekega obolenja. Čebelje pridelke lahko uživamo v obliki naravnih pridelkov, torej take, kot jih dobimo, ali pa iz njih pripravimo razne pripravke. Vedeti moramo, da vse kar nam dajejo čebele, je hranljivo in zdravilno, brez dodatne obdelave. Čebelar pa ima nalogu, da kar čebele naredijo v panjih, varno prenese v primerno embalažo. V apiterapiji se uporablja :

MED: je najbolj znan in priljubljen čebelji pridelek. Med pridelujejo čebele delavke iz nektarja in mane, nabранe iz cvetov in izločkov nekaterih rastlin. Mlade čebele v panju nektar predelujejo in prenašajo v satne celice, kjer ob delovanju čebeljih encimov in primerne mikroklime dozoreva v med.

CVETNI PRAH: je dragocen dar narave in bogat vir beljakovin, vitaminov in rudninskih snovi.

MATIČNI MLEČEK: čebele ga uporabljajo za pripravo hrane, za oskrbo najmlajših delavskih in trotovskih ličink. Matica do konca svojega življenja dobiva matični mleček, čebele ga za svojo prehrano praviloma ne uporabljajo. Matično mleček vsebuje vse potrebne sestavine za obstoj živega organizma in je po svojih lastnostih neprimerljiv z vsemi drugimi izločki kateregakoli živega bitja.

PROPOLIS: je že iz davnih časov poznan kot zdravilo v ljudski medicini, čebele pa ga uporabijo za poliranje satnih celic pred zaledanjem in preplastijo površine v panju s tankim slojem propolisa za razkuževanje in pripravo ugodne mikroklime v panju.

ČEBELJI VOSEK: najbolj pogosta uporaba je za izdelavo sveč, se je pa tudi uporabljal v ljudski medicini za lajšanje zdravstvenih težav.

ČEBELJI STRUP: je najmanj uporabljen čebelji pridelek. Čebela ga uporabi samo enkrat, saj pri piku zaradi odtrganega zadka umre. V medicinske potrebe pa čebelam strup odvzamejo tako, da jih ne poškodujejo. Uporabljajo pa ga za izdelavo različnih zdravil za zdravljenje revmatičnih bolezni in tudi za zdravljenje občutljivosti za čebelje pike.

Ponudbo čebeljih izdelkov pa lahko dopolnimo z čebelnjakom v katerem se izvajajo nekatere dejavnosti apiterapije. Tako bi lahko obiskovalec določeno obdobje preživel v čebelnjaku, kjer bi mu bilo omogočeno opazovati čebele, počivati na čebeljih panjih in inhalirati zrak iz čebeljega panja - aromaterapija:

Terapija nadvse ugodno vpliva na psihofizično počutje ljudi, zaradi pozitivnega bioenergetskega naboja v bližini čebel. Pomirjevalno delovanje na prisotnega v čebelnjaku pa je opaziti tudi zaradi božajočega zvoka oziroma zelo prijetnega šelestenja in šumenja čebel v panju. Mikroklima ugodno vpliva na človekovo psihofizično počutje, prav tako pa ob tem vdihujemo kondenziran, dezinfekcijski zrak.

Za lažje razumevanje; pašne čebele nabirajo v naravi nektar, vosek, propolis in cvetni prah. Ko čebela prinese nabранo v panj, to medicino preda panjskim čebelam, pri tem se izloča kondenziran zrak nabranega. Vonjave pa tudi izločajo preko vonjalnih žlez in omogočajo komunikacijo med čebelami in služijo pri obrambi.

Glede na to, da ima že zadrževanje v okolici čebelnjaka ugodne vplive na človekovo počutje, lahko rečemo, da njegov pomen poleg skladiščenja medu in domovanja čebel tudi terapevtski. Z vdihovanjem zraka v čebelnjaku je mogoče zdravljenje stresnih obolenj, mnogih bolezni dihal, med drugim tudi lažjih oblik astme.

Z razvojem apiturizma bi lahko dvignili zavest posameznikov, da bi spoznali tudi širši pomen čebelarstva. Ukvajanje s čebelarstvom je poslanstvo in privilegij dodano vrednost pa mu dajeta apiterapija in apiturizem. S razkrivamo moč in pomen čebel za človeštvo.

Kot je rekел svetovno znani fizik Albert Einstein:

“Če bi čebela izginila z obličja sveta, bi človeku ostala ne več kot štiri leta življenja. Nič več čebel, nič več oprševanja, nič več rastlin, nič več živali, nič več človeka...”.

LITERATURA IN VIRI:

Knjige:

Umeljić Veroljub. Čebelarstvo za začetnike in strokovnjake. Kamnik: Prezelj Franc in tiskarna Partner graf Grosuplje, 2012.

Vogrincič Karl. »Apiturizem in apiterapija, dobra naložba za čebelarja«. Dnevi čebelarstva. Lilek Nataša. Lukovica: Čebelarska zveza Slovenije, 2019. 56-60

Milinković Dušan, Milinkovič Helena, avtorski prispevki. »Čebelarsko društvo Črnomelj 100 let«. Črnomelj: Čebelarsko društvo Črnomelj, 2019. 1-33

Spletni viri:

<https://www.worldbeeday.org/si/ali-ste-vedeli/211-cebelarski-turizem-zagotovila-za-nepozabna-dozivetja.html>

Kozmus Peter. Kako lahko s pomočjo svetovnega dne čebel zagotovimo boljše pogoje za preživetje čebel? 25.6.2020.

https://www.kis.si/f/docs/Poklukarjevi_dnevi_2018/Zbornik_prispevkov_PD_2018.pdf

Čebelarska zveza Slovenije. 25.6.2020. <https://www.apiturizem.si/apiturizem/>

Čebelarsko društvo Prebold. 25.6.2020. <http://www.cebelarsko-drustvo-prebold.com/cebelarstvo/apiterapija.php>

Čebelarska zveza Slovenije. 25.6.2020. <http://www.czs.si/Upload/1.E%20Neza%20%20-%209.%20Teden%20-%20cebele.pdf>
Milinković Dušan. 25.6.2020. <http://www.ucna-pot.si/>

Verbnjak Marko. 25.6.2020. http://apikultura.si/?page_id=2

Verbnjak Marko. 25.6.2020. http://apikultura.si/?page_id=159